

БРАНИЧ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ

ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА У СРБИЈИ

ИЗЛАЗИ :	ОДГОВОРНИ УРЕДНИК :	УРЕДНИШТВО :
1. и 16. сваког месеца.	Милан Ст. Марковић ПРАВОЗАСТУПНИК	Дубровачка улица број 18.

СУШТИНА И ЗНАЧАЈ

САВЕСНЕ И НЕСАВЕСНЕ ДРЖАВИНЕ

Написао

† Милан С. Пироћанац¹⁾

Ово питање расправно је пок. *Пироћанац* поводом једног спора, у коме је тражен уништај уговора продаје и куповине непокретног имања, које је жена за време брака без одобрења мужевља продала и на купца пренела уз накнаду прихода са тога имања од купца од дана предатог му имања. У главноме, као што се ниже види, питање је било у томе: да ли је купац таквог имања уз повраћај истог, што је несумњиво, одговоран за све приходе, које је покупио са имања откад га *по уговору држи*; или од дана *откад је тужбом* за поништај уговора на враћање тога имања опоменуто?

Пре, него што пређемо на саопштење ове расправе, налазим²⁾ за потребно, да наведемо ово: По тој тужби *први суд* је нашао, да је купац по §-у 204. грађ. зак. одговоран за све при-

1) И ову расправу пок. Пироћанца (прву види у „Браничу“ бр. 3. 1897 стр. 21.) послао је уредништву наш уважени друг г. *Стев. Максимовић*, адвокат у Пожаревцу, коме је пок. Пироћанац, како нам он у своме писму вели, саопштавао своје правничке радове. Уверени смо, да ће и ова расправа обратити на себе заслужену пажњу наших правника, а мило нам је, што нам је г. Максимовић обећао, да ће уредништву послати и остале радове пок. Пироћанца, која су у његовим рукама.

Са важности разлога изложених у овој расправи са научног и законског гледишта, ми је радо увршћујемо у наш орган, изчекујући, да нам г. Максимовић пошаље и остале обећане радове.

Уреди.

ходе, које је са имања покупио од дана предатог му имања; а Апелациони Суд напротив ту одговорност ставља на рачун туженога од дана тужбе по §. 207. поменутог законика, што је са гледишта закона значајна разлика.

Г. *Пироћацан* полазећи са гледишта, да је жена за време брака *неспособна*, да се без одобрења мужевља може обвезати или теретне уговоре закључивати: да је купац знао, да је продавак, кад је од ње имање куповао, била у браку, те се несавесност купчева рачуна од дана предатог му имања, а не од дана тужбе, вели, да је разумевање Апелационог Суда противно науци и закону, а то разлаже и доказује као што иде:

Ми ћемо се постарати да покажемо најпре шта је по науци државина, који су елементи правни који је састављају, шта је савесна, а шта ли несавесна државина. Сравнићемо са науком наш грађански закон и надамо се, да ћемо јасно показати, да је наш закон при свем том што му је у овом предмету редакција несвојствена, а често и нејасна, остао у основу на земљишту вековне науке у овом питању.

Пре свега оставимо на страну просто, физично држање каквог предмета без намере да се као свој држи. То није јуридикална, законска државина, која би на решење овог спора могла утицати. То се физично држање каквог предмета означава у римском праву, између осталог, и са изразима *nuda detentio*, *naturalis possessio*, која и ако не остаје без сваког правног значаја, нити одговара правном појму о државини, о којој закон говори, нити су јој исте правне последице. Тако исто оставимо на страну и државину којој ништа не оскудева, и која је равна праву сопствености, јер и она не утиче на решење спора у овом питању. У овоме случају сопственост и државина скоро су једно исто, и производе једна иста правна следства; онај који држи ствар у овоме случају има и савршену државину, без мане, и сопственост. У овој државини не може наступити питање о савесности и несавесности државине, јер у правном основу, по коме се до државине дошло, нема никаквих недостатака (мана). Закон грађански о овој државини говори у своме §. 200., али он не означаје у том §-фу и правне елементе који у опште државину састављају; ти се елементи налазе у §. 198. гр. закона.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Да може бити законске државине, нужна су два услова Први је, чисто материјалан, имати ствар или право у својој власти, или на свом слободном расположењу; други је, морални, имати намеру, или као што наш закон у свом §. 198. каже: вољу држати ствар као своју, т. ј. као сопственик. Речи у овом §-у „задржати је код себе“ не потпуно тај појам представљају, прави је правни појам имати ствар у својој властитости. Ова се погрешка у редакцији закона опажа и у следећем §. 199., који вели, да постоји државина „кад ствар у својим рукама имаш“, а зна се, да за законску државину није нужно, имати ствар физички у својим рукама, довољно имати је у својој властитости и на своме слободном расположењу. Физично држање ствари саме, као што се види, није нужно те да буде законске државине. Ово ће се јасно увидети из следећег примера. Слуга, коме је господар поверио један пакет с новцима, с налогом да га коме преда, и ако држи ствар у рукама, нема законске државине, јер му оскудева воља, да ју држи као своју. Тако исто и кирајџија, који седи у туђој кући не може имати државину куће. Овде је државина господарева, који има пакет с новцима или кућу у својој власти и код кога постоји воља, да је пакет или кућа његова сопственост; то је опитљиво, и изрази поменутих §§-а и ако нису са свим тачни, не могу имати другог до овог значаја.

Као што поменуемо законску државину праве ова два елемента: имати ствар у својој власти и сматрати је као своју, али овака државина може бити *савесна* или *несавесна*, тврда као што §. 200. грађ. закона каже или лабава. Тврда је кад се оснива на праву, лабава је кад се тога основа лишава, али је свакојако законска државина, јер нужна два елемента, физично држање и вољу, у себи садржи.

Као што рекосмо, да државина може бити тврда, и и да може имати силе и важности треба да је *на праву основана*. То вели §. 200. грађ. закона а то потврђује и §. 926. грађ. закона, који говори о прибављању ствари путем застарелости. И један и други од ових §§-а траже *правни основ*, којим се ствар у сопственост пренаша и по коме се до државине дошло. Овај се правни основ назива у римском праву *justa causa* или *justus titulus*. Таки су н. пр. правни основи продаја, поклон, испорука, јед-

ном речи сви правни основи, којима се ствар у *сопственост пренаша*.

Из свега што смо навели постаје јасно: прво, да просто физично држање ствари без воље да је као сопственик држимо, не ствара законску државину, друго, да је законска државина, где има и физична држања ствари, и воље да је држимо као своју, и напоследку и правна основа без икакве мане, то исто што и права сопственост. Ни први ни други случај нема посла са нашим спором.

У нашем је спору питање о државини, која има услове да се назове законском државином, јер има и држање ствари, има воље да се као своја држи, и има правног основа *justus titulus* по коме се сопственост преноси, али тај правни основ има *законских недостатака* — *мана*. — И сада кад знамо шта је по закону државина, остаје нам да видимо шта је савесна, или, као што наш закон каже, поштена државина, шта ли опет несавесна или непоштена.

У случају где оскудева правни основ, ту је вазда државина *несавесна*; у случају пак где има правног основа државина може бити *или савесна или несавесна*. Али нужно је овде приметити да се несавесност или непоштење државине не поклапа потпуно у појмовима са оним, што се у обичном животу зове непоштење, тога може бити те да државина постане несавесна, али тога не мора бити, јер има недостатака у прагном основу, којим се ствар у сопственост пренаша, који појам обичног непоштења искључују, и судија би се јако преварио ако би мислио, да је само она несавесна државина, у којој се обично непоштење појављује.

§. 203. грађ. закона у потпуном сагласију са правном науком даће нам кључ за разрешење овог питања. Он вели: савесан је држалац онај, који не зна да је ствар коју држи као своју — туђа; а онај несавестан, који зна, или чак који по околностима дознати може, да је туђа, или јасније и науци сходније одговарајућим изразом: савесан је онај држалац, коме нису познати недостатци правног основа по коме ствар држи, а несавестан онај, коме су ти недостатци познати, или су му по околностима могли бити познати. Треба имати добро на уму, да се под правним основом разуме свако грађанско дело, којим се

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

пренос сопствености може да изврши, и кад нам је то познато, остаје нам да видимо каквих недостатака може бити у правном основу, а за тим какве последице вуче за собом незнање тих недостатака. Недостаци у правном основу могу лежати било у преносиоцу, било у ономе на кога се ствар преноси; први је случај кад ко туђу ствар као своју прода, други је кад онај коме се ствар продаје или на другом правном основу даје у сопственост, није способан, да ствар у сопственост прими. Опште је признато правило, које у осталом и природи ствари одговара, да незнање недостатака у правном основу даје право на савесну државину *само онда*, кад се оно односи на *дела*, факта, кад се не зна на пример да продавац није господар ствари коју продаје, или да је неспособан да ствар прода. Али ако се незнање недостатака у правном основу односи на *питање права*, та околност не може дати право на савесну државину, на пример, ако је купац знао да купује ствар туђу, или да је купује од раникуће, или од удате жене без одобрења мужевљева, али је држао да закон овим лицима даје право, да могу продати, или иначе отуђити. Но не само незнање недостатка у правном основу, које се тиче питања права а не дела, што не даје права на савесну државину, него и сама *груба неморалност и погрешка*, које су незнање недостатка у правном основу произвеле, не дају право на савесност државине, што се другим делом §. 203. грађ. закона потврђује речима „или и околностима дознати може“. §§. 220. и 228. грађ. закона иду у том духу тако и то далеко, јер не само што не траже стварно незнање недостатка у правном основу у сваком случају, него просто траже да се држалац огласи за несавесног на основу предноставака тамо обележених, које законодавцу дају основа држати, да је држалац могао сазнати за недостатке, па ма он за њих у ствари и незнао. Сад кад закон грубе погрешке и неморалност у сазнавању недостатка у правном основу сматра као доказ несавесности државине, како би се могло тврдити, да незнање *правног питања*, односно тог недостатка, може бити основа за савесну државину?

Према свему овоме изложимо јасности ради неколике примере.

Петар је продао Павлу ствар, од које није био господар, али Павле није знао за ту околност. Државина је Павлова законска, али манљива но при свем том савесна.

Петар је продао Павлу ствар туђу и Павле је знао да је туђа. Државина је тада Павлова законска и ако манљива, јер има и физичко држање, и воље, и правног основа, али је државина свакако несавесна, јер је Павле знао за недостатак правног основа, продаје, који лежи у томе, што је Петар туђу ствар продао као своју.

Даље Петар је као малолетан продао ствар Павлу. Ако је Павле држао Петра за пунолетна, његова је државина манљива али савесна; ако ли је знао да је Петар малолетан, његова је државина несавесна. Овако учи правна наука од Римљана до данас, а овако правило поставља и наш закон грађански у својим §§. 203. и 926. И доиста врло би тешко било помишљати не само према законском, него и према обичном појимању о савесности, онде савесну државину, где би се држалац бранио просто тиме, што није знао како закон *paretije*.

Сад према овоме лако ћемо видети како стоји са савесношћу државине туженога купца. Он држи ствар, он има воље да је држи као своју, дакле има законску државину, он има и правни основ (куповине), на коме је до државине дошао, али у томе правном основу има *недостатка*, што је купио имање од лица (жене), које није било *правно способно да може продати*. Ако је купац знао, да је продавка била у браку, кад је од ње куповао, био је без спора бесавестан купац, па тиме постао и несавестан држалац; ако ли купац не би знао, да је продавка удата, он би био савестан држалац. Но купац је знао, да је продавка удата, следствено је несавестан држалац, јер као што рекосмо, незнање недостатка у *правном основу*, које се на *право односи*, а не на дело, факт, не може дати места савесној државини, а тај се недостатак у незнању правног питања код купца садржи у томе, што није знао да се удата жена за време брака не може обвезати без одобрења мужевљева.

Да пређемо сад на разлог Апелационог Суда, на основу кога је огласио државину туженога за савесну. Тај је разлог једини, јединствени, кратак и јасан, али за удивљење погрешан. Суд је Апелациони у томе разлогу исказао само ову једну правну мисао: ко има исправу,

да је дошао до имања правилним путем на пр. без насиља, или без фалсификата, тај је савестан држалац, и основао је ту своју изреку на §. 201. и 202. грађ. зак. Оба ова §§. потпуно су невина за погрешно разумевање Апелационога Суда. Ни један ни други не говоре ни о савесној ни о несавесној државини. Први каже само то, да ко има право на државину, не може бити лишен истога права без судске пресуде; а други опет, да је предпоставка закона на страни онога, кој~~м~~ има ствар у својој државини.

За удивљење је доиета да један виши суд преиначи закону пресуду нижег суда на основу овака погрешна позивања на закон, али није мање за удивљење што је Апелациони Суд побркао све правне појмове о државини. Као што смо раније видели, да може бити законске државине, треба поред осталог и *власнег правног основа*, по коме се ствар у сопственост пренаша, али да може бити питања о савесности државине, треба да правни основ има *недостатка*, иначе би био случај оне државине, која је равна сопствености и која се на наш спор не односи. Да је тако у овоме спору види се јасно из тога, што је уговор продаје (правни основ за пренос ствари) између уговарача поништен изречно са тога недостатка у правном основу. Суда Апелационог слабо се тиче ово важно питање о правном основу, њему је главна ствар исправа (овде тапија), која није ни правни ни неправни основ уговора, који ствар преноси у сопственост, него је само његов доказ.

Не може се порицати, а не треба то ни сметути с ума, да правни основ у уговору спорном има *недостатка*; то је Апелациони Суд и сам признао кад је уговор огласио за ништав. Али у место да према томе испитује и оцењује, да ли је тај недостатак био познат, или није био познат куцу, да ли се то незнање недостатка у правном основу односи на дело, факт, или на питање права, те да према томе изрече свој суд о савесности државине, Апелациони Суд прелази ћутећи преко свега тога и изриче, пошто је исправа правилна у форми, да је државина савесна. Закон грађански нигде ни у једном од §§-а који говоре о државини не помиње исправу него правни основ за то, што он прави разлику између уговора и његовога доказа, коју Апелациони Суд није схватио. Правилност

исправе не доказује уредност уговора, који се исправно доказује, и не утиче на питање о савесности државине, а камо ли да може доказати, како стоји са незнањем недостатка у правном основу. Ово се знање или незнање може доказивати свима средствима изван исправе па чак и предпоставкама законом као што су оне побројане у §§. 220. и 227. грађ. закона. Ово ће постати са свим јасно, ако узмемо први случај споменут у §. 220., кад је купац ствари имао основа посумњати, да је ствар онога, ко ју продаје. Предпоставимо сад да је Петар продао Павлу ствар туђу, и да је Павле имао основа посумњати, да је ствар Петрова, али су Петар и Павле написали исправу, која тај уговор доказује, коју је власт одостворила, и којој исправи т. ј. инструменту, акту, доказу, за њену формалну важност, ништа не оскудева. Зар ће за то што има правилне исправе, која доказује манљив уговор, Павле постати савесним држаоцем? Не, никада! И он ће бити оглашен поред све правилности исправе, а на основу *голе предпоставке*, а не правног доказа, за несавесног држаоца.

Апелациони Суд повредио је очито §§. 203., 226., 220. и 223. грађ. закона, и са тога му је пресуда незакона.

О ПРИМЕНИ §. 33. КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

(Свршетак)

Код сваке кривичне тужбе у главном се разликују два дела њена. Један: који се односи на саму кривичну намеру, на кривичну одговорност оптуженог лица, и други: који се тиче штете нанете тим делом приватном тужиоцу. Један је дакле кривичне, а други грађанске природе. Први је главни, и расправља се по кривичном, а други је споредни и суди се по грађанском законику.

Показао сам, да се одустанак из §. 33 ни у ком случају не може односити на грађанско потраживање тужиочево, на грађански део тужбе, и онда са свим логично излази, да се он једино и искључиво тиче другог главног дела тужбе, која говори о кривичној одговорности оптуженог лица.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIB.RS

Да пођемо даље и да се запитамо: може ли се овај одустанак примењивати код свих кривичних дела уопште?

На то је питање веома лак и прост одговор. Одустанка од кривичне тужбе код дела, који се извиђају и по службеној дужности не може бити, јер се код таквих кривица у неку руку непосредно вређа сама држава. Сама је држава ангажована, да се дело потпуно иследи и кривац заслужну казну добије, па ма и не било тужбе оштећеног лица. Према томе остаје: да се овај пропис односи и примењује само на кривичну одговорност оптуженог код оних кривица, чије је извиђање условљено једино приватном тужбом оштећеног лица.

Погрешка је дакле и упоређивати §. 33. са кривицама, које се суде и по службеној дужности, као што је у наведеном примеру учинио Касациони Суд.

Која се кривична дела истражују и суде по приватној тужби, то је изриком код сваког таквог дела посебице и обележено, иначе је законска претпоставка: да се све кривице расправљају по службеној дужности. Ова је претпоставка исказана у §. 4. крив. пост.

Напоследку би се још могло поставити питање: да ли се ова одредба §. 33. може примењивати код свих кривичних дела, која се казне по приватној тужби?

Наложено питање одговара сам овај параграф — примењује се — „у овим случајима у којима у казненом законнику није ништа казано“, т. ј. у којима није одређена граница рока до ког може тужилац од тужбе одустати. Ако је у ком пропису остављено, да се може од тужбе само пре или и после извршне осудне пресуде одустати, онда ће то посебице за такву кривицу вредети, иначе где није изриком одређен рок одустанку, вреди §. 33.

Кад све сумирамо, што смо оваквим индуктивним путем односно примене овог прописа изнашли, добићемо правило: *да се ова одредба §-а 33. односи на кривичну страну тужбе код оних дела која се извиђају и казне само на тужбу приватних лица, а код којих није означен рок, до ког тужилац може од тужбе одустати.*

Примена овог прописа може бити права и једина само у оваквим случајима, свака друга погрешна је.

Као проба да нам је ово правило истинито, могу нам послужити законски прописи, који регулишу кри-

вице кажњиве само по тужби оштећеног лица. Да их прегледамо. То су у главном §§. 144., 173., 181., 196., 197., 199., 210., 213., 216., 234., 235., 236., 253., 258., 283. и 294. крив. законика

Од побројаних одредаба законодавац је само у §§. 197., 199., 216. и 235. одредио рок, до ког може тужилац од тужбе одустати, а у осталим није. Тако у §. 197. предвиђено је: да ће суд *заочето ислеђење* прекинути, ако муж одустане од тужбе, коју је подигао против своје жене и лица, које је с њом блуд проводило (§ 196. крив. зак.), или које је без његова знања одвело, или које на његово захтевање неће да је поврати. Даље се вели: „но ако је *пресуда коначна* (§. 252. крив. пост.) *или је издржање казне заочето*, на захтевање тужиоца ослободиће се само жена, а не (и) њен кривац“. У §. 199. речено је: ако жена одустане од тужбе изјављене против свог мужа, зато што овај поред ње неразведене, држи у кући и милосницу, суд ће *од ислеђења* одустати, или ако је већ муж *зтворен* пустити га. Тужиоцу за јавну увреду, клевету и лажно оптужење остављено је право по §. 216. да у свако доба може од тужбе одустати, *иа и само извршење пресуде задржати*. Међу тим тужилац за крађе и утаје према лицима означеним у §. 235. може својим одустанком од тужбе кривично ислеђење зауставити само *до саопштења прве судске пресуде*, а доцније не.

Из прегледа ова четири законска наређења види се: да одустанка од тужбе у овим случајима може бити или пре или после извршене осудне пресуде. а ни у једном од њих није граница о року одустанка предвиђена онаква као у §. 33. Кад не би правило, што је напред изнето о правој примени овог прописа, било добро, оно би се ма у чему косило са овим одредбама, а не би се с њиме слагало. У ствари оно допуњује све остале одредбе, које расправљају кривике условљене тужбом оштећеног лица, јер регулише питање о одустанку тужбе код тих дела.

Према месту овог §. 33., самом његовом тексту, а и прегледу пом. §§. 197., 199., 216. и 235. лако је увидети, да је законодавац у њему поставио опште правило, које ће важити о границама рока одустанка од тужбе код свих кривичних дела, која се суде по тужби приватној, а то је: да одустанка може бити *само дотле док осудна*

иресцда не постане извршна, а доцније не може. Где је законодавац хтео да одступи од овог генералног правила, ту је изриком други рок прописао, као у пом. четири наређења.

У границама оваког тумачења §. 33. треба разумети и садржај одредбе §. 17. крив. пост. у колико се одвеси на одустанак од тужбе приватног тужиоца, јер иначе ако би јој се дало шире значење, она би била у супротности са §. 33. а у приликама и са наведеним §§. 197., 199., 216. и 235. крив. зак. У осталом и Касациони Суд у једном конкретном примеру дао је примедба у овом смислу, које се могу прочитати у књ. II. на стр. 188—189. „Нове Збирке“ г. Ст. Максимовића

Драгић Н. Солдатовић.

НЕШТО О ПОМОРСКОМ РАТНОМ ПРАВУ

Рат, који је почео између Шпаније и Амер. сједињених држава, даје нам повода, да проговоримо неколико речи о поморском ратном праву.

И ако су ратови по себи, па и најуспешнији — као што је рекао Молтке¹⁾ — велика несрећа за човечанство, неоспорно је ипак, да су сви смерови, који теже за укидањем ратова и за установљењем неких међународних изборних судова остали до сада без практичног резултата. Једино, што се може рећи да је постигнуто у новом добу, то је, што су ублажени ратни поступци и ратна зла и што је приватна индивидуа и приватна својина, бар по правилу, поштеђена од непријатељских операција. Но то правило важи поглавито за сувоземне ратове, у којима се и ратиште и објекти рата могу тачније одредити. Другчије је код поморских ратова, код којих море по својој пространству — као у садањем рату атлантички океан — даје прилике за неодређене и непредвиђене догађаје и операције. Напретци у бродарској техници изазивају

1) Види писмо Молткеово Блуничу, одговор Блуничјев Молткеу и писмо овога Губареву у „Пороги“ 1881. стр. 102—106. Види и Гл. Гершића „Поглед на неке новије појаве на пољу ратног права“ стр. 50. и сл.

без сумње и промену маритимне тактике и стратегије али тенденција поморских ратова остала је скоро иста, која је постојала у ранијим вековима. К томе долази и та околност да мора и за време рата остају приступна саобраћају и бродовима неутралних држава, те се права неутралаца морају у много већој мери поштовати, него што је то случај у сувоzemним ратовима. С тога је и одређивање правних правила за поморско ратовање много простије и одређеније, а она су и много мање изложена опасности, да се мењају или доводе у питање, као што то може бити и бива у међународним сукобима на суву.

Да су начела, која и данас важе за поморске ратове, старијег порекла, најбоље сведочи Париска Декларација од 4|16. Априла 1856, која је додаток париском уговору мира од 18|30. Марта исте године. Та Декларација носи на себи жиг историјског постанка, а гласи овако :

1. Отмица (*la course, Capture*) је укинута и остаје укинута.

2. Неутрална застава штити непријатељску робу изузимајући ратну контрабанду.

3. Неутрална роба, изузимајући ратну контрабанду, не може бити узапћена под непријатељском заставом.

4. Блокада, да важи као правно-обвезна мора бити ефективна т. ј. мора се одржавати силом, која је довољна, да спречи приступ обалама, које су као блокиране објављене.

Ова Декларација, коју су испрва уговориле Француска, Вел. Британија Русија, Аустрија и Пруска, а после Сардинија и Турска, важи сада између свију европских држава. Но Шпанија је ограничила свој пристапак на последња три правила, а није хтела усвојити и укинуће отмице. Па и Амер. сједињене државе, под изговором, да желе не само укинуће отмице, него и забрану пљачке, коју могу вршити бродови ратне морнарице над непријатељском приватном својином — одказале су свој пристапак на Париску Декларацију. Државе уговорнице, поглавито на претставку Енглеске, нису усвојиле овај предлог Амер. сједињених држава, те то им је дало повода, да ни до данас не пристану на Декларацију.

Између држава, које су потписале декларацију или су јој касније приступиле, може се дакле *право пљачке*

вршити само против непријатељских бродова и против непријатељске робе на непријатељским бродовима. али и то посредством ратних бродова и на рачун дотичне државе. Као што се види, Шпанија је само делимично обвезана за ово правило. Напротив Амер. сјед. државе у томе су потпуно слободне, јер нису на себе примиле никакву уговорну обвезу. Но као што су они свагда респектовали блокаду, ако је била ефективна и надлежно објављена, тако су исто водили рачуна о интересима поморских сила, те су драговољно признавали начело, да застава штити товар и да пријатељска роба остаје слободна и на непријатељским бродовима.

Не да се спорити, да су напред споменуте максиме, и ако су коришене за обезбеђење трговинских интереса у случају рата, недовољне, јер се њима користе највише неутралци, којима пада у део сав трговински саобраћај ратујућих странака. Има врло јаких разлога, који доказују потребу, да се право пљачке на мору сасвим укине, а да сва приватна својина, ако није одређена за ратне цели, па макар пловила и под непријатељском заставом, буде слободна. Ово начело стварно је вршено још 1785. између Пруске и Северне Америке. И Наполеон I. респектовао га је према Енглеској. У рату аустро-немачком 1866. одрекле су се Пруска, Аустрија и Италија отмице трговинских бродова. У седници својој од 6. (18.) Априла 1868. немачки је државни сабор донео резолуцију, којом се државни канцелар позива и умољава, да подејствује, да се слобода приватне својине на мору за време рата сматра као међународно-правно правило. Но та је резолуција остала до сада само добра жеља. У француско-немачком рату краљ Вилхелм је покушао, да ово хумано начело оствари и без пристанка противничког. Прокламација од 6. (18.) Јула 1870. вели: „француски трг. бродови не подлеже отмици бродовима нем. савезне ратне морине“. Француска се није обзирала на ову изјаву, те је услед тога при крају рата Немачка суспендовала своју изјаву и припретила француској трговини репресалијама.¹⁾

Изјава, која је исказана у првом ставу Париске Декларације, сачињава опште признато правило европског

1) Dr. J. C. Bluntschli Das moderne Kriegsrecht der civilisirten Staaten, Art 165

међународног права и, како Блунчли мисли,¹⁾ неби му смела ни једна европска држава одрећи признање и вратити се у старо варварско доба. Општем признању тога правила стоје на путу Амер. сјед. државе, али не с тога, што би одобравале отмицу, него што им је она нужна одбрана све дотле, докле год ратна marina врши право поморске пљачке према трговачким бродовима. Америчке сјед. државе мисле, да су поморске државе са великом трговинском морнарицом а незнатиом ратном marina простим укинућем отмице у врло неповољном стању према државама са јаком ратном marina, јер ова може упропастити њихову поморску трговину, а да они без помоћи приватних бродова као отмичара не могу нашкодити непријатељској трговини. Француска, Русија, Италија и Пруска беху наклоњене, да пристану на амерички предлог и да укину (противправну) поморску пљачку. Према сада важећој максими, *поморско право пљачке* не односи се на непријатељску приватну својину на суву, него се *ограничава само на непријатељске бродове и на непријатељску рибу у бродовима*. Но ова противност схваћања и поступка, показује баш како је ова установа неконсеквентна и нелогична. Док је трговачка роба у магацинима поморских градова, дотле је сигурна од пљачке. А чим се утовари у бродове, кад је тако рећи у пловешим магацинима, она је изложена пљачки, на коју државе дају овлашћење! Таква очигледна неправда, којој је изложена приватна својина у поморском рату — док се напротив у сувоземном рату приватна својина респектује — заслужује заиста што скорију реформу у духу сувременог међународног права.

Могло се мислити, да је од последњих великих ратова, који су вођени и у поморским просторима, идеја за слободу приватне својине учинила неке напретке и задобила више земљишта међу европским политичарима и владама. Међутим ми се о противном уверавамо из краљ. декрета, који је Шпанија под 11. 23. пр. мес. публиковала услед рата с Америком Тај декрет заслужује нашу пажњу, јер је најновији прилог поморском ратном праву.

¹⁾ Блунчли 1 с. чл. 170.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Декрет има осам чланака.

У првом члану се отказују сви уговори мира и пријатељства, који постоје између Шпаније и Америчких Сједињених Држава.

У другом члану признаје се америчким бродовима индულт (право и дужност, да у одређеном року од пет дана слободно отплове из шпањолских пристаништа).

У трећем члану изјављује се, како Шпанија није пристала у свему на Париску Декларацију од 1856., али да с обзиром на начела међународнога права Шпанија признаје другу, трећу и четврту тачку Декларације, наводећи их од речи до речи.

Као што смо горе рекли, а као што и сам декрет тврди, прву тачку Париске Декларације Шпанија није признала. Она је остала при вршењу отмице и консеквентно томе и гласи четврти члан тога декрета овако:

„Шпањолска влада, задржавајући себи право на издавање исправа о отмици (*Lettres of Marque*) — што је изреком условила у своме одговору од 16. Маја 1857. на тражење Француске, да Шпанија приступи Париској Декларацији о поморском праву, — организоваће за сада из бродова шпањ. трговачке морнарице послугу од „спомоћних крстарица ратне морине“, која ће са овом суделовати за потребе рата, а биће подчињена законима и судовима ратне морине“.

Отмица се дакле изреком задржава и утврђује, и према томе дају се у следећем петом члану упутства за вршење тога, како због конфисковања непријатељских бродова и непријатељске робе под сопственом заставом, тако и контрабанде ма под чијом заставом; као и за овлашћење претреса бродова на мору и у водама, које су под непријатељском јурисдикцијом.

Члан шести побраја све предмете, који сачињавају ратну контрабанду, а члан седми вели ово:

„Капетани, управници и официри бродова, ако они и две трећине њихове посаде нису Североамериканци, па се ухвате, да врше ратна непријатељства против Шпаније, сматраће се као гусари и у оном случају, ако су снабдени са неправима за отмицу од стране Републике Сједињених Држава и биће суђени по свој строгости закона“.

Тако гласи декрет, који у садањем рату освештава право отмице, које се, као што ратни извештаји тврде, у најширем смислу врши од стране једне и друге ратујуће државе.

Можда су ово последње појаве овлашћене ратне отмице — а да ће скоро будућност, позивајући се на противправно стање у садањем рату, спрати ову мрљу, која још постоји у данашњим међународним односима и обезбедити право приватне својине у будућим поморским ратовима!

М. С. М.

ЈЕДНА ЗАБЛУДА НАШЕГ НАЈВИШЕГ СУДА

„Правда држи земљу и градове“.

Народна.

I. Овом изреком наш народ прецизно је означио какву власт жели имати. Како пак свако право вреди само онолико, колико га суд штити, то се и горња изрека тиче у првом реду суда.

Ако суд штити личну и имовну безбедност свију и свакога једнаком мером, онда народ њега сматра чуваром земље и градова, у противном случају он њега сматра за највећег непријатеља, за рушиоца личне и имовне безбедности.

Рећи ће нам се, да народ мења своје мишљење о вредности појединих ствари свакога дана, те да се по томе његов суд и не може узимати у озбиљну оцену. Ми би том приговору на супрот ставили овако питање: *Зар је кантар крив, што сваког тренутка други предмет, друге особине и друге тежине, пада на његов тас?*

Упоређење, мерење, вагање — како смо то већ истакли и у једној ранијој расправи — једино је истинско мерило и оцена за сваку ствар, за сваки предмет, за сваки рад.

По томе и право не лежи толико у апсолутној правници колико у подједнакој примени дотичнога права на све држављане једне земље.

То су начело заступали сви правници свих векова, и то начело заступа и данашње међународно право.

Само оне државе имају права на опстанак, у којима је лична и имовна безбедност потпуно и подједнако загарантована свима грађанима без погледа на њихову расу, веру и народност.

II. На ова размишљања нагонио ме је рад нашега Највишега Суда по врсти једног врло опасног злочина, који је суд, као што се чини, у непознавању: и духа закона, и циља државе и принципа моралних — пустио да буја и клија у нашој земљи на очевидну моралну и материјалну штету саме наше државе.

Ствар је у овоме:

Коцкари су неисцрпни у измишљању кривичних дела, а на име у измишљању начина, како би без мотике дошли до хлеба. — Између осталог они су у последње време почели склапати читаве дружине за тобожње прављење лажних новаца. Чланови дружине разишли се по селима и траже од наивних сељака, а нарочито од лакоумних масароша сеоских и варошких мало позајмице на тај циљ, обећавајући плиткоумним зајмодавцима баснословне интересе. — Кад ствар најпосле дође онде где треба, а то је пред суд, онда се коцкари стану издавати за државне добровољце *детективе* (агенте, шпијуне) и стану теретити своје жртве, као да су им оне силом натурале новац у шаке у цели да праве банке, златнике, динаре и да после то деле.

Првостепени Суд бива тврдоглав и добровољце детективе стави под суд и у притвор за извршену превару.

Ствар дође пред Касацију и она потегне иза појаса *грађански закон* (?), а на име §§. 13., 538., 722. — и пусти коцкаре кући, остављајући им уједно и опљачкану суму као награду за извршени злочин! —

Надати се, да ће овако осокољени коцкари доћи једног дана пред суд и затражити да протоколишу своју фирму!

Ми бар мислимо, да овоме злочину само још то треба, па да заслужи име: „*јединствени злочин*“, који не врше коцкари, већ на жалост

III. Да расмотримо разлоге Највишега Суда. — Суд се позива на главу XXVI. грађ. законика „*О најму*“, о ком говоре §§. 706—722. Овде вреди поменути §. 706., који гласи: „*Уговор најамни постаје онда, кад се ко*

обвезе, какву службу чинити (или послужити), или што начинити за одређену награду у новцу". — §. 707. „Онај, који посао какав наручи, мора и на приличну награду пристати". — §. 708. „Ако награда није одређена: ни уговором, ни законом, нити је оште позната, онда ће судија пресудити". — §. 722. „Ако би ко што немогуће или што недозвољено и срамно или забрањено од кога за награду захтевао; онај није дужан учинити, баш и да би награду примио. Шта више и награда му пропада, нити је може натраг искати".

Ориџинал, аустр. опш. грађ. зак., то још јасније вели у §. 1174., који гласи: „Ако је тко **знајућ** дао нешто у ту сврху, да се учини какво немогуће или недопуштено дјело; тај не може то више натраг искати. У колико је **фискус** (држава) властан то посвојити, одређују наредбе политичке. Али може се натраг искати оно, што је тко у ту сврху, да се препријечи какво дјело недопуштено, дао оному, који је дјело то учинити хотио". — (Уз ово има објашњење, да зајам дат коцкару, има се вратити зајмодавцу).

Ове §§-е пуштамо без коментара, јер они сами собом довољно казују то, да њиховој примени у овом конкретном случају нема места.

§. 13. грађ. зак. то још јасније посведочава, велећи: „Воља и наредба човечија заступа закон, **но** **не** **на** **вољу** и **на** **наредбу** човечију. Но у ономе, што се тиче јавног поретка и **благодравља** не може се ништа изменити вољом или уговором".

Наш се суд позива на прву тачку овога §-а, који својом садржином казује како ваља поступати при уговорима, поклонима, тестаментима по њиховој грађанско-правној страни, а заборавља на другу тачку овога §-а, који јавно право одваја од приватнога, и суди га по јавном праву (овде казненом) без погледа на вољу или наредбу човечију.

Краће рећи: Суд је из непојамних разлога напустио јавно право државе, за које је он позван да га штити, да га нико у своју корист не експлоатише!

Ред је да ову ствар упутимо на правилан пут. Тако:

IV. По одредбама §. 13. грађ. зак. (т. 2.) **претвара**, као повреда јавнога права, иде пред кривични суд и казни се по кривичном законнику.

Из историје овога злочина видимо: 1) да се склапа једна опасна дружина за извршење смишљенога злочина; 2) да на име тога прибавља справе и материјал, којима обмањује своје жртве; 3) да примамљује своје лаковерне жртве у своје спремљене јазбине; 4) да ту пред њима манифестира прављење лажнога новца; 5) да им на име набавке материјала за рад измамљује велике суме новца, обмањујући их, да ће им позајмљени новац стогоубо вратити; 6) да се овај посао врши као занат и као продужени злочин; 7) да се похватани злочинци представљају суду као добровољни државни детективи!; 8) да нису жртве тражиле коцкаре већ коцкари своје жртве; 9) да нема од стране жртава онога чина, који је потребан, да им кривицу на врат натовари, а то је: „за награду захтевати, да му ко год што немогуће или недозвољено учини“. — §. 722. грађ. зак.

По томе цела ова радња коцкарска има се пресуђивати по кривичном закону, односно по §§-има, који се на кажњавање злочина ове врсте односе.

Ово дело потпада под одредбу т. 1. §. 253. казн. зак., који гласи:

§. 253. „При уговорима сматраће се, да је превара учињена, и, као таква казниће се по предидућем §. 252. само у следећућим случајима:

1). Ако је једна страна уговор само као средство за превару закључила и другу страну у имању заиста оштетила“.

А да овде у овом делу постоји превара, то се види из историје овога злочина, а то утврђује и сам текст §. 251. крив. зак. који својом садржином просто описује овај рад, овај злочин, ову превару. Он гласи: §. 251. „Као варалица сматра се онај, који другога из користољубивих намера лукавим и лажним претстављањем или изопачавањем и прикривањем истине наведе, да што на уштрб свога имања учини или не учини“.

„Исто тако варалица је и онај, који заблуђење у ком се неко наводи, из користољубивих намера подржава, и ово на повреду имања заблудившег употреби“.

Ово дело врше препредени лупежи, који немају за се ни једне једине олакшавајуће и казну умањујуће околности, већ на против својим зрело смишљеним, скроз пре-предењачким и опасним злочином приграбљују за себе

и свој злочин свих шест тачака §. 65. крив. зак. отежавајућих и казну увећавајућих околности (§. 228. крив. пост.).

Они су у *стицају, поврату и продуженом злочину.*

По томе казна им мора бити по највећој ставци из §. 252. казн. зак.

А шта мисли на то наш Највиши Суд? —

Наш Највиши Суд преобраћа најокорелијим злочинцима казну од пет година робије *на пуштање испод суда,* а уз то им досуђује, као награду, за извршени злочин — сву упљачкану суму, подводећи највиши нарушај јавнога права под приватно право!? —

Таку је одлуку донео наш Највиши Суд пре годину дана по кривици подринских коцкара, и то је за пола године довело дотле, да се у Крагујевцу оснива скоро јавно велико друштво оваких варалица, којима је само протоколисана фирма недостајала!

Да ће се у том поћи и даље према оваком тумачењу закона у нас, о томе нема сумње, где таква друштва отму маха, ту је одзвонило свакој личној и имовној безбедности. Где пак нема личне и имовне безбедности — ту нема друштва, нема државе, јер је она лишена битних реквизита, који правдају њен постанак и њен опстанак. —

Према овоме настаје за нас озбиљно питање:

Сме ли се ово триети? —

Београд 16. Априла 1898.

А. П. Милојковић.

МОДЕРАН ПРОБЛЕМ О КАЖЊИВОСТИ

ОДЛОМАК ИЗ ПРЕДАВАЊА

М. ГАРО-А

професора кривичног права на лионском факултету

СА ФРАНЦУСКОГ

Милан Н. Христић

судија првостепеног суда за варош Београд

Питања о кривичности и кажњивости свуда су данас, у Француској, као и у иностранству на дневном реду. Она не интересују само узани круг судија и правника.

И јавно се мишљење са њима занима, оно их претреса; а иницијатива, која је 1885. год. изазвала вотирање закона о изгнанству криваца у поврату, показује, да марљива Француска потпуно појима кривичну опасност и да има јаку вољу бранити се од ње.

Ова општа брига појмљива је; а на посе томе су два узрока.

Сам тај факат, што у нашим цивилизованим друштвима, сваке године, хиљаде индивидуа подлежу ударцима убилаца, и што је стотинама хиљада њих плен злотора, дира у толико живље масу народа, што сваким даном живот постаје мирнији, а његови услови мање неизвесни.

С друге стране, од како су — што служи на част нашем времену, — првобитни поступци старих законодавстава, који се састајаху у убијању, сакаћењу и затварању криваца, готово свуда напуштени, модерна држава налази се пред проблемима чудновато сложеним. Школа, која данас господари, намеће јој као једини програм: *моралисање казне, поправљање кривца путем казне, и одређивања места у друштву после ослобођења*. Али, док се она поводи за овом утопијом, док питање о поправљењу криваца апсорбује сав његов позив и њене изворе, кривичност расте, она мало по мало подгриза немоћну препону, која јој се на пут ставља и „велико бунтовно племе“ концентрише се и образује се поред *правилног друштва*, немоћног и обезоружаног.

У очима народа, страховити апарат правосуђа, са свима његовим законцима, поступцима и организацијом као да функционише, само да штити кривце од друштва. Време ја изменити улоге и неплодно и сентиментално кривично право заменити законитом и јаком организацијом, — створити одбрану поштених људи противу криваца.

То је циљ, и никакав други, репресивног законодавства.

I.

У колико се може продрети у историју народа, кажњивост, својом организацијом и облицима, одговара организацији и облицима самих друштава. Али, свуда и увек, она се појављује као *друштвена реакција против анти-друштвених постојака*. Ова се реакција констатује у сваком фено-

мену у природи. Енергична и јака, она се јавља у међусобним људским одношајима. То је закон самог самоодржања. Кад су први људи, у друштво уједињени, гонили и смрћу казнили каквог убицу, као што беху имали обичај и спрам какве опасне животиње, они су се покоравали овоме закону; они су се борили за *друштвени живот*, као што се, сваки дан, бораху за њихово сопствено самоодржање.

Без сумње, у првобитно доба, кажњивост је израз слепог и спонтаног инстинкта, немајући свести о своме циљу ни о својим последицама.

Али, кад Држава узима управу овога инстинкта, кад она руководи свима манифестацијама, она од ње прави *друштвену функцију* и кажњивост постаје свесна сила, — оруђе, што га је заједница сковала, да се бори противу кривице.

Комбинацијом двојаког елемента, мерена је у свима временима, њен степен енергије и њена снага репресије.

Збиља, који је битан циљ и непосредан резултат кажњивости, ако не, ставити кривца у могућност да не понови, одузевши му средства, којима може шкодити. *Патња*, која се налази у свакој казни, састоји се, према разним епохама, у смрти, прогнанству, затвору кривца, одузимању средстава; она није циљ репресије; али, по самој природи, она се увек придружује правом циљу који друштво има у виду, т. ј. *вештачко одбирање*, издвајање, путем правде, опасних елемената по јавни поредак.

С друге стране, сама претња злом, као директна последица престапа, по природи је дала преступнику мотиве који му недостају, или умножила мотиве који га већ гоне, да се уздржава од чињења кривичних дела. Тим карактером кажњивост служи као средство *вештачком прилатофену* кривца друштвеној средини. И ова је улога још повећана, у модерном праву, истраживањем начина репресија, способних побољшавати га за време трајања казне, и, по ослобођењу, понова му одредити место у друштву.

Наши претци разумеваху кажњивост само као оруђе *издвајања*; они кривца слаху целату, осуђиваху га на изгнанство, или га бацаху у затворе, убеђени да су учинили сву своју дужност поштедивши му живот. Не само да инстинктивна одвратност, коју имају цивилизовани народи спрам смртне казне, чини од затвора полазну тачку:

репресивног система; него чак и самим затвором, ми хо-
ћемо да, без силе и свирепости, самим моралисањем успемо
на поправку кривца. Ми свему претпостављамо функцију
прилагођивање кажњивости.

Тако општи и инстинктиван осећај труди се да оствари,
поводећи се за током идеја и моменталним потребама, —
један или други од ова два рационална начина друштвене
реакције противу кривичности.

Али научна је будућност кривичног права у његовој
комбинацији у једновременој и оделитој примени закона
о прилагођивању и закона о издвајању, не само у раз-
ним врстама кривице, него и у разним *типовима кривца.*
Скорашње експерименталне студије збиља су изнеле на
видик капиталну разлику, у коју су наши очеви сумњали
али нису примењивали, између два облика кривичности:
*случајна кривичност и стална кривичност, индивидуална
болест и друштвена болест.*

Заиста, баците један поглед, ма и површан, на кри-
вичне класе: шта видите? Пре свега *случајне преступнике,*
чији је живот непрекоран, чији су инстинкти правилни,
отпорна снага нормална: изненадна страст, неразмишљена
напраситост, тренутна изнемоглост воље повлачи их; али,
пошто наступ прође, празилан живот продужује се својим
обичним током.

Што се њих тиче, кажњивост треба да очува своју
снагу застрашивања и прилагођивања, закон може по-
стати школа реформе. За њих, програм, који је траси-
рала школа поправљена у њеној лепој девези: *Parum est
coercere improbos poena, nisi probos efficias disciplina,* збиља
није илузија.

Али поред њих, има окорелих, непоправљивих пре-
ступника по навици. То је права кривична војска, кор-
порација непослушника, чија је професија нападати на
јавну сигурност и сопственост. Ова врста кривца при-
пада нижим расама: они имају њихове карактере, њихове
бруталне и преке инстинкте, осуство физичке и моралне
осетљивости, све знаке необрађене природе. Ова врста
кривца припада класама, које су лишене наслеђа; они
имају њихове беде и пороке.

Можда су, пре но што су, на путу кривице, прешли од
случаја на навику, пре заснивања недозвољене навике
структурном организацијом, пропали као жртве велике еко-

номне неправилности? Можда у животу за њих није било места? или су одагнати из сјајних сала и украсених одаја? или остали сами, без огњишта, без породице и без Бога, час жртве час бунтовници? Али ма какав био узрок њихове кривичности, она је постала *непоправљива*. Навика и укус зло чинити, сачињавају у будуће њихову природу: и, ако се не ставе у могућност да не шкоде, они ће увек зло чинити. То су дакле непријатељи правилног друштва, који живе о њему и на њему као паразити, и који увек теже образовати, себи сличним, опасне концентрације! Ево оних, које никаква казна не плаши, које никакав затвор не поправља! Ево оних које кажњивост, враћајући се на свој директан и првобитан позив, треба немилосрдно да искључи из друштвене средине, где им је у будуће немогуће живети!

Али шта одликује, шта издаје ове непомирљивце, у великој маси криваца? Чиме се мери ступањ удружљивости што им остаје?

Постоји ли какав *антрополошки критеријум*? не постоји ли какав *социјолошки критеријум* неизлечиве кривичности?

(Наставиће се)

ИЗ СУДНИЦЕ

XI.

Двогуба наплата дуга може се доказивати сведоцима и противу садржине пуноважне исправе.

(Одлука II. одељења Касационог Суда)

Станојло и Илија браћа Русићи трговци из Алексинца, као пријемници права Станице жене Миливоја Марковића терзије из Алексинца, пријемнице опет права мужа јој Миливоја, тужили су Првостепеном Суду алексиначком Никодија Матића земљоделца из Дугог Поља, тражећи, да га суд осуди, да им, као пријемницима права пом. Станице, плати 30 дуката по оригиналном уговору потврђеном влашћу 2. Јануара 1870. год. Бр. 9., који су уз

тужбу поднели, као и да га осуди на плаћање парничних трошкова по овоме спору.

У заштиту по истом спору позвали су се на Станичиног право-преносиоца Миливоја Марковића, који је се заштите примио и тражио, да суд туженога осуди на плаћање по тужби.

Тужени Никодије у одговору на тужбу и на рочиштима навео је: да је он заштитнику Миливоју овај дуг исплатио, и тада о исплати истога дуга од њега узео признаницу, а не спорни уговор, за који му је Миливоје казао, да га је изгубио; но, он је ову признаницу за време српско-турског рата у 1876. години загубио, и тако сада нема писменог доказа о исплати спорног уговора — дуга — а заштитник знајући то, хоће у овој прилици, да се истим уговором неправедно користи.

За доказ својих навода позвао је се на извесне сведоке, а поред тога поднео је и два оригинална писма заштитника Миливоја, из којих се види, да Миливоје поред осталог изложенога у овим писмима, моли свога брата Сретена, који живи у истом месту где и тужени, да се састане са њим — туженим — и да га упита, „да ли је он — Никодије — исплатио дуг Миливоју, (али не именује који дуг), и да ли има квите о исплати дуга, јер се он не сећа, да му је Никодије овај дуг платио, пошто се исте датира од пре 20 год.“ — па је тражио, да се тужиоци од свога тражења као недоказаног одбију, и осуде на плаћање парничних трошкова по умерењу суда; наводећи даље, баш и кад би стајало, да овај дуг није исплаћен, да је сходно тач. ж. §. 928. грађ. законика застарело, па ни са тога разлога нема места овоме тражењу тужилаца.

Првостепени суд размотривши наводе обеју парничних страна нашао је, да је овај спор довољно извиђен, и да се може пресудити, па је услед тога пресудом својом од 11. Марта 1896. године Бр. 3863, досудио туженому Никодију допуну клетву на околност: да је имао квите заштитникове о исплати спорног дуга, и да је исте изгубио, — па да се тужиоци и заштитник од свога тражења као недоказаног одбију; — а ако се тужени не закуне, онда да плати дуг по тужби, прелазећи преко питања о застарелости, јер она не стоји.

Ну, по жалби заштитника Миливоја, Касациони Суд својим решењем од 29. Априла 1896. год. Бр. 4659 поништио је предњу пресуду првог суда, с тога:

„Кад тужена страна не оспорава обвезу своју по поднетом уговору у тужби тужилачке стране, већ се само брани, да је она овај дуг исплатила, позивајући се у доказ тога на сведоке,

чијем испиту по §. 242. грађ. суд. поступка не може бити места, пошто је вредност тражбине већа од 200 динара, а исплата оваквих исправа, док су оне у рукама повериоца по §. 194. грађ. суд. поступка могу се само квитом доказивати, — то је суд погрешно, што је противно поменутиим законским прописима дозволио испит сведока, и по томе основу тужилачку страну од тражења одбио“. —

По овим примедбама, које је први суд примио, одредио је рочиште на коме су тужиоци: Станојло и Илија изјавили, да су ово своје тражење од туженога Никодија пренели на своју право-преноситељку Станицу жену заштитника Миливоја, која је на истом рочишту тражила, да се тужени Никодије, у смислу изложених примедба Касационог Суда, осуди на плаћање спорног дуга и парничних трошкова.

Тужена страна преко свога заступника тражила је, да се са извињањем овога спора застане, и над заштитником Миливојем предузме кривична истрага, јер се из доказа, које је тужени изнео види, да је овај дуг, чију наплату сада преко своје жене тражи, једаред наплатио, па га сада поново тражи, којим поступком учинио је дело казнимо по §. 253. крив. законика.

Суд, оценив наводе тужене стране нашао је, да се у поменутиим заштитниковим писмима налази почетак доказа о постојању квита о исплати спорног дуга, па је с тога својим решењем од 6. Октобра 1897. год. Бр. 14.283 прекинуо даље извињање овога спора и наредио, да се над заштитником Миливојем предузме кривична истрага, за дело преваре, и за време ислеђења да се из притвора брани.

Противу ове одлуке заштитник Миливоје изјавио је жалбу, али исту је Касациони Суд решењем својим од 15. Октобра 1897. год. Бр. 7028 ослажио.

Према овоме суд је учинио нужно ислеђење; испитано је пет сведока, од којих је један осведочио: како је окривљени Миливоје пре српско-турског рата, у кући тужиоца (пређе туженога) Никодија, а у његовом присуству, прочитао две квите, и казао Никодију „е Никодије сада смо квит“, али сведок није могао да осведочи, на коју су суму гласиле те квите, и да ли су се односиле на дуг по спорном уговору или на неки други; — а остали сведоци посведочили су: како је исти Миливоје пред њима, такође пре српско-турског рата, признао, „да са тужиоцем Никодијем нема никакав рачун“, али нису доказали, да ли је то било пре или после постанка спорног уговора.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

www.unilib.rs Окривљени Миливоје на испиту од 26. Новембра 1897. год. остао је на својим ранијим наводима с тим, да му ово потраживање није исплаћено.

Првостепенни Суд по тужби последног судије својим решењем од 12. Децембра исте год. Бр. 17.799, ставио је Миливоју под суд и у притвор за дело двапут наплате дуга, које по казниности својој долази под одредбу тачке 4. §. 253. казн. законика.

На претресу од 3. Јануара ове год. када ствар ни уколико није измењена, суд је оценио све оно, што терети Миливоју у овоме оптужењу, па је нашао:

Да према ислеђеним околностима по овоме делу стоји дело двогубе наплате једног истог дуга, које се има казнити по тач. 4. §. 253. казног законика; а да је оптужени Миливоје ово дело учинио, противу њега стоји:

а). Његова својеручна писма упућена брату му Сретену, да испита тужиоца Никодија, да ли има квите о спорном дугу, о чему да га извести ради управљања; а из ове његове радње излази намера, да изврши кривично дело ове врсте — тачка 4. §. 121. крив. суд. пост.

б). Казивање приватног тужиоца и искази под заклетвом испитаних сведока, пред којима је оптужени признао, да је наплатио овај дуг — тач. 2. §. 123. крив. суд. пост. —

Но, како су предња два основа подозрења недовољна за саставни доказ, да би се могло узети, да је оптужени ово дело извршио, јер је по §. 237. крив. пост. суд. за саставни доказ потребно три основа подозрења, који ће се међу собом подударити, — то се оптужени за ово дело, на основу §. 242. реченог поступка има ослободити из недостатка довољних доказа, но да је према §. 328. истог поступка одговоран за трошкове причинене ислеђењем овога спора; — па је на основу овога и §§. 240., 322., 326., 327. и 328. крив. суд. пост. и закона о таксама пресудом својом од 3. Јануара ове год. Бр. 42 оптуженога Миливоја ослободио из недостатка довољних доказа, а осудио на плаћање трошкова по овом делу.

Бранилац оптуженог Миливоја изјавио је жалбу противу горње пресуде; — но, Касациони Суд у свом другом одељењу решењем од 16. Јануара ове год. Бр. 336. оснажио је пресуду првог суда.

Износићи овај конкретни случај из нашег правосуђа пред читаоце, намера нам је, да дамо и своје мишљење о истом.

Одлуке првог и Касационог Суда донете по овоме предмету, неправилне су:

Неправилне су за то, што се §-ом 896. грађ. законика даје право дужнику, да кад исплати дуг своме повериоцу, може од њега тражити признаницу о исплати дуга, на којој се мора тачно назначити, ко је дуг исплатио, коме, где и када, шта и колико; и ту признаницу треба да потпише или сам поверилац или његов законити пуномоћник, ако писати знају, а ако незнају, онда треба на таквој признаници да се потпишу два сведога, од којих један може и повериоца, односно његовог пуномоћника, потписати.

Но, поред овога јасног права дужниковог §-ом 898. истог законика и самом повериоцу стављено је у дужност, кад му се дуг исплати, да своме дужнику врати дату му обвезу; — но ако би се бранио тиме, да је ову негде забацио, и у време исплате дуга не може да је нађе, или ју је изгубио, онда је дужан ово пред судом признати, који ће изгубљену обвезу сходно пропису §. 204. грађ. суд. пост. уништити, а дужнику издати признање о плаћеном дугу.

Према изложеним правима дужниковим и дужностима повериочевим, ако дужник није добио признаницу о исплати дуга по поменутих законским прописима, али му је оригинална обвеза враћена, то је по §. 899. грађ. законика за њега потпун доказ, да је дуг по истој исплатио, а поверилац ако би противно тврдио, на њему лежи дужност, да по §. 178. грађ. суде. пост. и докаже то своје тврђење.

Кад се изложено доведе у везу са прописом §. 194. грађ. суде. пост. као доцнијим законом, онда је јасно, да се исплата или отплата облигације, докле је она у рукама повериочевим, доказује само признаницом, у којој се мора тачно — прецизно — назначити поред наведенога у §. 896. грађ. законика и облигација као и сума у овој обележена; а ако је облигација у дужниковим рукама, онда се претпоставља, да је дуг исплаћен.

Кад овако ствар стоји, и кад је утврђено, да се оригинална обвеза налази у повериочевом притежању, онда се дужник не може користити приватним писмима повериочевим, чија како формална тако и материјална страна ни издалека не одговарају изложеним прописима из грађанског законика и поступка; а још мање се може користити сведоцима, јер се другом тач. §. 242. грађ. суде. пост. забрањује доказивати сведоцима противу или изван садржине писмене исправе без обзира на вредност у истој означену.

Према овоме први је суд погрешно узео поменута писма опт. Миливоја као основ подозрења из тач. 4. §. 121. гр. суде. пост., а тако исто ова писма не би могла послужити ни као по-

четак писменог доказа о плаћеном дугу по §. 245. пом. суд. пост. јер она немају ни формалних ни материјалних елемената, који се траже за почетак писменог доказа, па следствено томе исплату спорног дуга не доводе ни до вероватности.

Нека ми је дозвољено да узгред напоменем и то, да се у овоме случају не би могла применити ни изузећа побројана у §. 245. а. грађ. суде. пост. јер досадањим ислеђењем учињеним по овоме делу, ни једно о тих изузећа није утврђено, па ни до вероватности доведено.

Даље, погрешно је исти суд узео за основ подозрења противу опт. Миливоја казивање приватног тужиоца и исказе заклетих сведока, као да је пред њима признао, да му је приватни тужилац спорни дуг исплатио — тач. 2. §. 123. крив. суде. пост. — са напред реченога о сведоцима, као и с тога, што ће се овом, да је назovem, опасном праксом за јавни кредит, користити и други дужници противу својих поверилаца; — наћи ће два сведока, које Богу хвала данас није тешко наћи, који ће пред судом заклетвом потврдити, да је извесни поверилац пред њима признао, како му је дужник исплатио сав дуг, али му обвезу није вратио, за то што је исту у време исплате био загубио, а није му издао контра обвезу — признаницу — о плаћеном дугу, или му је и издао признаницу, но дужник наводи да ју је изгубио, као што је овде случај, и онда ће оригинална обвеза дужникова, која се налази у рукама повериочевим, као стварна гаранција да дуг није исплаћен, бити илузорна, а јавни кредит, који се и данас љуља као чамац на узбурканом мору, довешће се у питање.

Законодавац утврђујући овде изложена законска наређења, ставио је у дужност, како ономе који новац даје — повериоцу — тако и ономе који га на услугу прима — дужнику — да обрате строгу пажњу на непријатне последице, које би могле произаћи или од стране повериоца или дужника, од дана учињенот зајма — постанка обвезе — до дана коначне исплате овога; — а који би пропустио озбиљно вршити прописана му права и дужности у облигационом праву, тај ће по §. 14. грађ. законика тринити непријатне последице, које произађу услед његове недовољне пажње.

У овоме конкретном случају приватном тужиоцу, као дужнику, била је дужност, да од повериоца узме признаницу, кад му је дуг исплатио, и ако ју је узео, као што и сам признаје, онда је ову требао да чува, кад зна, да се оригинална обвеза његова налази у повериочевом притежању; — па, кад је ово пропустио, онда по изложеноме мора дуг платити.

Ова одлука првог Суда, коју је оснажио Касациони Суд, као интересна по право-зnanце, може се посматрати са још једне стране.

Тамо се каже, да према ислеђеним околностима, (а које су те околности види се из напред изложенога) стоји дело двогубе наплате дуга из тач. 4. §. 253. крив. законика, а одмах за овим вели се: да противу опт. Миливоја, што се тиче његове кривичне одговорности, стоје само два основа подозрења, (који су види се напред), но да они по §. 257. крив. судс. пост. нису довољни за саставни доказ, за који су потребна најмање три основа подозрења, и с тога се оптужени Миливоје има пустити из недостатка довољних доказа.

Оваква одлука није на закону основана.

Кад се утврди постојање дела два пута наплате једног истог дуга, онда је самим тим фактом утврђена и кривична одговорност оптуженога, дакле не може се узети, да код кривичних дела ове врсте дело постоји, а да је оптужени као учинилац дела, односно његове кривичне одговорности, само сумњив, према чему овде нема места примени §. 242. крив. судс. пост. јер онда настаје питање: Како би се спорна исправа употребила у грађанској парници односно наплате дуга?

На ово питање одговоримо, кад се оконча парница, која се води по спорној исправи.

Наше је мишљење, да овде нема дела два пута наплате дуга, јер исто ничим није утврђено, и да се по основу §. 250. а. крив. суд. пост. оптужени Миливоје има пустити испод суђења.

Даље, нема места примени §. 328. ист. пост. према оптуженоме, јер нема ни сумње, да је он проузроковач овога дела, већ би се овај законски пропис могао праведно применити према приватном тужиоцу Никодију, који је се трудио, да по §. 21. грађ. зак. не плати оно, што је дужан.

Мих. Р. Радивојевић
судја.

ПРИЛОЖАК ХРВАТскоЈ ПРАВНОЈ КЊИЖЕВНОСТИ

У нашем „*Праву*“ 1891. год. (стр. 576.) изнели смо под горњим натписом библиографију наше правне књижевности у опште, а на овом месту износимо *главнија* правна дела (књиге), која су изашла у Краљевини Хрватској (у колико су нама позната) изостављајући одатле оне силне *монографије* правне, које су у „Мјесећнику“, и засебно штампане.

Ово чинимо за то, што смо уверени, да ова дела (књиге) могу доста користити нашим правницима, нарочито онима, који не знају другог језика, а сврх тога, што налазимо, да на пољу књижевности, *узајамност између нас и Хрвата треба што више да се развија и јача*. О томе је лепо казао њихов гласовити писац *Рачки* у својој беседи на првом састанку академије наука у Загребу: „Срби и Хрвати једнородна су и једнокрвна браћа“, а за тим: „за нас више нема река и гора које би у душевном животу растављале Хрвате од Срба — ми Хрвати и Срби основасмо јединствену и истоветну књигу на темељу језика, који од Јадранскога мора до доњег Дунава говори из устију више милијуна нашега народа — *двогубо* писмо, тај остатак *двогубе* прошлости, не смета нам више *јединства* у језику и књизи — књига Хрвату и Србину мила је, изашла у Загребу или Београду, Новом Саду или Задру“.¹⁾

Негујмо и јачајмо дакле ту узајамност, а и овај приложак нека буде један мали прилог томе.

Правна дела (књиге) износимо по материји права, којој припадају.

а). *Грађанско право*

1. Тумач аустријског грађ. законика од *Дервинина* књ. I. 1880. год. стр. 630. и књ. II. 1883. стр. 586.

2. Тумач истог законика од *Рушинова* књ. I. стр. 719. и књ. II. стр. 921. (1891.—1893. год.).

3. Институције римскога права од Д-ра *Барона* (професора бернског свеучилишта). Превео *М. Шрејел* 1893. год. стр. 527.

4. Институције римскога права од *Серафинија* (професора на свеучилишту у *Пизи*) 1895. год. стр. 334.

1) Rad jugoslavenske akademije књ. I. стр. 44. (1867).

5. Заштита посједа (државине) од Д-ра *Малине* 1892. год. стр. 216.
6. Борба за право од *Јерина*, превео *Н. Никковић*.
7. Римско наследно право од *Брозовића* 1879. год. стр. 195.
8. О значењу права римскога и римско-византијског. Написао *Хубе*.
9. Енциклопедија права од Д-ра *Микулчића*.
10. Право ближе родбине гледе непокретности по старо-германском и старо-словенском праву од Д-ра *Сиевца*.
11. Женитбено имовинско право од Д-ра *Сиевца*.
12. О праву наследства код Срба од Д-ра *Петрановића*.

б). *Грађанска процедура*

13. Тумач грађанског поступка од *Рушнова* 1895. године стр. 936.

в). *Трговачко право*

14. Тумач трговачког закона од Д-ра *Врбанића* 1892. год. стр. 528.
15. Тумач меничног закона од Д-ра *Врбанића* 1886. год. стр. 704.
16. Мисли о реформи стечајнога реда од *Рушнова* 1895. год. стр. 162.
17. Тумач стечајног закона о побијању правних дела инсолвентна дужника од *Рушнова* 1897. год. стр. 382.
18. Тумач стечајног закона од Д-ра *Мудровчића* 1897. год. стр. 264.
19. Тумач закона о побијању правних дела инсолвентна дужника од Д-ра *Сиевца* 1897. год. стр. 106.

г). *Кривично право*

20. Казнено право по Д-ру *Јалки* од Д-ра *Ј. Шиловића* 1893. год. стр. 340.

д). *Кривична процедура*

21. Тумач казног поступка од Д-ра *Шиловића* 1883. год. стр. 386.

е). *Јавно државно право*

22. Хрватски устав или конституција од Д-ра *Шулека* 1883. год. стр. 318.

Као што рекосмо, ово су *главнија* правна дела, која су изишла у Хрватској, а надамо се, да ће ко од правника хрватских што скорије саставити потпуну правну библиографију њихове правне књижевности, чему ћемо се — ми у Србији — из свег срца радовати.

Ст. Максимовић.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ

„Das Tagebuch eines zum Tode Verurtheilten“ von Alfred H. Fried. Berlin (C. Dunckers Verl.).

Убијен је чекићем неки трговац, а убио га је млађи из његове радње. Пре кратког времена, он га је покрао и кад је опазио, да је ухваћен, зграбио је чекић, који је случајно у близини био и извршио је смртоносни ударац. Извршио је дело у тренутку умне неурачуљивости, изненађен пронађеном крађом. Али — после тога он се машино за орман и узео из њега, што је год уграбити могао. Суд сматра разбојништво за доказано и осуђује учиниоца на смрт. Жалба и молба за помиловање остадоше без успеха — смртна се казна извршила....

Психично стање тога несретника од часа пресуде, на кроз мучне дане нале на помиловање, а од неуспеха тога корака до извршења смртне казне, — представља писац у својој књизи. Спис је тенденциозан, али је покушај добро изведен: полемика против смртне казне, која се не води хладном публицистичком дијалектиком, нити патосом криминалисте, него психички са стеновништва самог осуђеног. Пажљиво, као у каквом мозајику, ређа се камчићак до камчића, са свију страна скупљају се поједини делићи — као што је тренутно осећање писца овога дневника — те састављају постепено потпуну целину. Начело смртне казне не руши се једним ударцем — оно ишчезава под убодом стотине игала. Све што овај „живи леш“ у својој десперацији против смртне казне бележи, све је оправдано и пуно дејства — поетски и психолошки, а лепше би још било кад овај на смрт осуђени у своме страху од губилишта не би свагда остао у праву са својим доказивањем; кад би помисао на последње зраке сунца поколебела логику његових доказа и завела га на фантастерије и неуспешне нападе на законе и друштво. Но писац се не упушта на ову чисто вештачку карактеристику

одношаја, јер му је тенденција његовог списа важнија него вештачка израда.

Књижевност о смртној казни, за и против, велика је. Питање је још у току и ако је у неким парламентима решено у корист одржања смртне казне. У овом спису види се психолошка борба, представљају се муке човека осуђенога на смрт. Његово уображење види сваки дан све пластичније оне грозне моменте, када ће доживети последње јутро, видети последње зраке сунца! Он сам себе пита: Не умирем ли ја за цео свет? Зашто да је само ограничени простор моје отачбине мој суд? Зар се не би мудраци целог света могли упитати, да ли се мора мој злочин баш тако тешко казнити? „Замислите тамо у тамној Африци суди нека поглавица каквог принца, због незнатног дела, за које би у Немачкој платио полицијску казну од 3 марке, али он га осуђује на смрт! Зар се цивилизовани свет не грози такве пресуде? Па зар нема народа, који су још више цивилизовани, него ли ми Немци?“ — Његова је молба за помиловање одбачена, а он размишља, можда зато, што је лежала доле, а да је била горе, било би ваљда и време и расположење у његову корист.... Овако размишљање и сумњичење, његови снови о свету и супрузи, због које је и ступио на стазу злочина — то га баца у болест. Али у болници казненог завода негују га брижљиво, он не сме умрети, њега треба спасти од смрти, да га предаду смрти по закону и пресуди! —

Што се књига даље чита, све више расти снага описа и доказа. Логичну борбу против смртне казне представљају мисли и осећаји осуђенога.

Спис је такав, да мора занети и присталице смртне казне. Извесно ће се много читати, јер је јако, оштро оружје у борби за човечанство.

„Berl. Ger. Ztg“.

У П У С Т В О

ЗА ИЗДАВАЊЕ УВЕРЕЊА НА ОСНОВУ ТАЧКЕ 8.
ЧЛАНА 2. ЗАКОНА О ТАКСАМА.

Имам уверења, да власти не примењују подједнако тачку 8. члана 2. закона о таксама и да тим неједнаким примењивањем чине не само законске неправилности, него остављају отворено поље и разним злоупотребама, од којих државна каса може имати осетне штете.

Да би се томе стало на пут и да би се спречиле могуће злоупотребе са уверењима, која се издају по поменутом законском пропису, на основу члана 30. закона о изменама и допунама у закону о таксама, од 11. јула 1897. године по саслушању Пореске Управе и *у споразуму са господином министром правде*, прописујем ово уцелство за подједнако поступање у овоме:

1. По тачци в. члана 3. старог закона о таксама, за издавање уверења о сиромаштини били су надлежни само месни општински судови и на основу тога они су ова уверења само и издавали.

Узимајући да су они и по новоме закону о таксама једино надлежни за издавање ових уверења, сви су општински судови то радили и после ступања у живот новог закона, па и они, код којих се никако не налазе распореди пореза, јер су им они одузети онога дана, кад је наплата пореза пренета на Пореско Одељење, на основу члана 12. закона о Пореској Управи, пореским одборима и порезницима.

Овакав рад не само да отежава прибављање ових уверења, јер се претходно мора прибавити уверење од Пореског Одељења о количини непосредног пореза, него је он противан и садашњем закону о таксама.

По првом ставу тачке 8. члана 2. садашњег закона о таксама, није за издавање ових уверења надлежан увек општински суд, него у опште *надлежна власт*.

Пошто се уверење мора издати на основу распореда пореза, јер се само из њих може видети, колики непосредан порез плаћа неко лице, то за издавање ових уверења мора бити надлежна само она власт, код које се ти распореди налазе.

Према овоме, за издавање ових уверења биће од сада надлежни само они општински судови, код којих се још налазе распореди пореза, а то су они судови, који још врше редовну наплату пореза, а они, који више не врше наплату пореза и од којих су одузети распореди пореза и предати Пореском Одељењу, не смеју више издавати оваква уверења, него ће то чинити Одељења, код којих се распореди пореза налазе.

Само се по себи разуме, да ће за наше поданике, који стално живе на страни, имати право да издају уверења о сиромаштини наша посланства и конзулати, и ако се код њих не налазе ни какви порески распореди.

2. По другом ставу тачке 8. члана 2. закона о таксама, за сиромаша сматра се свако ко не плаћа више од 5 динара непосредног пореза, без приреза и личног пореза.

До сада се практиковало, да се у уверењима, која су на основу овога издавата, тврдило само, да дотично лице ни по своме имовном, ни по привредном стању, не може да плаћа таксу, а никако се није спомињала сума непосредног пореза, без приреза и личног пореза, који дотично лице плаћа, ма да је то главни и битни услов за ослобођавање од таксе.

Да би, дакле, ова уверења одговарала у свему наведеном законском пропису, општински судови и Пореска Одељења означаваће од сада у самом уверењу, колики непосредни порез, без приреза и личног пореза, плаћа лице, коме се уверење издаје, *и под којим је бројем или бројевима у распореду тим порезом задужено.*

Да и у овоме не би било какве преваре, нарочито од лица, која у више општина плаћају порез, Пореска Одељења и општински судови служиће се при издавању ових уверења и „списковима странаца“, које морају имати по тачци 7. расписа бр. 11. од 14. марта 1897. године Пр. Бр. 6558.

3. Сем овога, по првом ставу тачке 8. члана 2. закона о таксама, уверења, на основу овога издата, имају вредности само за годину дана.

До сада није ни то стављано у ова уверења, те се често могло десити, да се једно уверење употребљавало и за дуже време, што је противно закону.

Да се то и од сада не би дешавало, општински судови и Пореска Одељења означаваће од сада у сваком уверењу, од кога дана оно вреди, рачунајући рок од дана, кога се уверење издаје.

4. По последњем ставу тачке 8. члана 2. закона о таксама, и за издавање ових уверења вреде одредбе последњег одељка члана 67. закона о непосредном порезу, сада члана 70.

Према овоме, при издавању уверења неке од задругара, власти, које издају уверења, узимаће количину непосредног пореза старешине задруге, односно оца, као меродавну.

По овоме нека од сада поступају сви општински судови и Пореска Одељења, кад издају овака уверења, а свима осталим властима препоручујем, да уверења, издата на основу тачке 8. члана 2, закона о таксама, не примају као доказ о сиромаштини, ако нису издата по прописима овога упуства.

Пр.Бр. 10.499.

18- априла 1898. год.

Београд.

Министар финансија
Стев. Д. Поповић с. р.

В Е С Н И К

Министар Правде г. Коста Н. Христић обишао је 30. пр. мес. пре подне изненадно Београдско-Трговачки Суд. А неколико дана пре тога био је у Првостепеном Београдском Суду подунавског округа.

* * *

Велики Духовни Суд отпочео је 27. Априла свој рад.

* * *

Виљем Ев. Гледстон, велики и племенити енглески државник, пријатељ српског и балканских народа, преминуо је 7. ов. мес. у Хавардену. Наше удружење изјавило је саучешће удовој, а о значају и раду његовом говорићемо у идућем броју.

* * *

Алберт Фридрих Бернер чувени професор кривичног права славио је 8. ов. мес. своју 50-то годишњицу професуре на берлинском универзитету. Најглавније његово дело „Наука о немачком казненом праву“, класично дело, које је познато свакоме правнику, превео је на српски (општи део) пок. Ђорђе П. Радвановић. Од 1857. када је изашло прво издање, оно је умножавано и до сада изашло у 17 издања. Бернер је рођен 1818., учио је у Берлину, где се хабилитирао на там. универзитету као прив. доцент, 1848. као ванредни а 1861. као редовни професор. Он је један од најглавнијих представника либералног правца у казненом праву и противник смртне казни.

* * *

Адиционални чланци Женевској конвенцији, који се односе на поморске ратове, признати су ово дана од стране шпањолске и севоро-америчке владе. Обе су изјавиле председнику швајцарског савеза, да ће за време рата признати додатак од 1868. Женевској конвенцији, што је швајцарска влада одмах објавила свима државама потписницама Женевске конвенције.

Као што је познато обележје је неутралне помоћи у поморским ратовима првени крст на жутој застави.

* * *

Нови правозаступници. Г. Васа Ђ. Јовановић, судија првостепеног суда у оставци, по испуњењу законских услова, постављен је за јавног правозаступника при нишком првост. суду. —

Г. Светислав М. Новаковић, секретар Касац. Суда у ост., који је такође испунио законске погодбе, постављен је за јавног првозаступника при лесковачком првост. суду.

* * *

Нови адвокати у Троједници. У опсегу банскога стола добили су право одвјетништва Д-р Васа Стојановић, адв. перовођа, са седиштем у Вуковару; Јосим Поповић, вјећник судб. стола у пенз., у Иригу; Др. Цера Магдић, адв. перов., у Вараждину, Д-р Алб. Шварц, адв. перов., у Броду.

ПРОМЕНЕ У СУДСКОЈ СТРУЦИ

(По „Српским Повинама“ од 26. IV. до 12. V. 1898.).

Краљевским указима од 24., 28. и 29. Априла и 1. Маја, постављени су:

За судију првост. суда шабачког: г. Никола Ристић, секр. II. кл. ђупр. првост. с.;

За судију неси. дела шабачког првост. суда: г. Љуба У. Романовић, судија ист. с.;

За секретаре друге кл. првост. судова: ђупријског г. Богољ. С. Павловић, писар I. кл. пожар. с.; шабачког г. Милан Николић, писар I. кл. чачан. с.;

За рачуновође друге кл. прот. прв. суда: г. Драгутин Радвановић, рачун. исте кл. нишког казн. завода; у упр. нишког казн. завода: г. Петар Р. Петровић, рачун. исте кл. прот. с.;

За писара прве кл. првост. суда шабачког: г. Никола Исајловић, писар II. кл. ист. с.;

За писара друге кл. првост. суда пожаревачког: г. Михаило Огњановић, писар III. кл. ист. с.;

За писаре треће кл. првост. судова: крагујевачког г. Михаило Голубовић, писара исте кл. горњо-милан. с.; ђупријског г. Владислав Стојиљковић, сврш. правн., практ. суда в. Беогр.; горњо-милановачког г. Бранислав Лугомирски, сврш. правн., практ. зајечар. с. врањског г. Јанићије Вељковић, сврш. правн., практ. књаж. с.; пожаревачког г. Живојин Ружић, писар исте кл. врањ. с.; чачанског г. Божидар М. Ђурић, сврш. правн., практ. беогр.-подун. с.;

Пензионисан: г. Драг. Ђаковић, судија шабач. првост. суда;

Отпуштен из држ. службе: г. Чед. А. Костић, секр. II. кл. првост. шабач. суда.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

БЕЛЕШКЕ

Немачки Грађански Законик. У престоној беседи, којом је цар Вилхелм II. 24. Априла закључио прву законодавну периоду немачког државног сабора, рекао је цар о новом грађанском законнику ово: „Вашем истрајном, непрекидно великим смеровима упућеном раду, пошло је за руком, да се пре истека законодавне периоде заврши велико дело општег грађанског законика. Тиме је заједничким суделовањем савезних влада прибављена немачком народу нова драгоценост тековина, коју у току своје хиљадугодишње историје још никад уживао није. Нов општи законик обвиће новом везом сва немачка племена“.

* * *

Највећи чек, који се до сада појавио у саобраћају, гласио је на 11 милијуна фунти стерлинга, т. ј. на 275.000.000 динара у злату. Њиме је хинеска влада платила Јапану последњу отплату ратне оштете. Чек је издала инглеска банка у Лондону.

* * *

Међународно поморско право. Да би се постигло опште међународно поморско право, састао се прошле године у Брислу одбор (Comité maritime international) под председништвом државног министра Бернерта, а ставио је себи као прву задаћу, да у свима државама, које граниче морем и имају флоте, покрене обрзовање народних друштава за поморско право, — а да бриселски одбор буде средиште свију народних друштава. Досада су се образовала народна друштва у Белгији, Француској, Енглеској, Север. Америци, а пре неки дан образован је одбор и у Немачкој заузимањем председника ханзеатског апелационог суда Д-ра Сивекинга.

* * *

Услови за промоцију на докторат права различити су на немачким универзитетима, којих има, као што је познато, двадесет. У Хајделбергу не траже дисертацију, него само тумачење законских текстова, а у Лајпцигу и Јени не мора се штампати дисертација. Осим дисертације и усменог испита траже и тумачење универзитети у Берлину, Бреслави, Грајфсвалду, Хале, Килу и Кенигсбергу; а диспутацију траже: Берлин, Бон, Бреслава, Кил, Кенигсберг и Минхен. Усмени испит може се пре дисертације положити у Бреслави, Ерлангену, Фрајбургу, Грајфсвалду, Хале, Кенигсбергу, Марбургу и Минхену. Таксе за полагање испита, одн. за неуспех на истом, износе у Лајпцигу 562 марке (281 м.), Хајделбергу 492 (380), Јени 470 (122), Гетингену 459 (250), Килу 450 (450), Гисену 440 (220), Грајфсвалду 425 (425), Бреслави 390 (180), Марбургу 369 (369), Штрасбургу 360 (180), Берлину 355 (170), Минхену 350 (210), Хале 350 (175), Бону 340 (170), Тибингену 305 (100), Вирцбургу 300 (300), Фрајбургу исто, Ростоку 300 (150) и Ерлангену 300 (110).

ПОЗИВ НА ПРЕПЛАТУ И УПИС У ЧЛАНСТВО УДРУЖЕЊА

Велики број наших адвоката још се није уписао у чланство удружења. Како је удружење, поред осталих својих задаћа, позвано, да заступа и интересе адвокатскога реда, то их поново позивамо, да се одмах упишу за редовне чланове удружења. Годишњи је улог за њих 24 динара.

Све остале правнике у Србији позивамо и молимо да се упишу за ванредне чланове удружења, а годишњи је улог 12 динара.

Правозаступници и правници ван Србије могу такође бити чланови удружења и ми их најусрдније позивамо, да се у чланство упишу. Годишњи улог за њих износи 20 франака у злату или 20 круна.

Сви чланови удружења, редовни или ванредни, из Србије или ван Србије, добијају бесилатно орган друштвени „Бранич“, као и друга издања друштвена по нижој цени.

„Бранич“ излази 1. и 16. сваког месеца, у свескама од 2 до 2¹/₂ табака.

Претплата за нечланове стаје:

У Србији:	Ван Србије:
На годину 15 дин.	Годишње . . . 20 фр. или круна
„ пола године 8 „	Полугодишње 10 „ „ „
„ четврт године . . . 4 „	

Улоге и претплату у Београду прима благајник друштвени г. Димитрије Тадић, правозаступник, а у унутрашњости примају друштвени повереници.

Све поште у Србији и ван Србије примају претплату на наш лист.

Улози и претплата из места ван Србије, може се најподесније шиљати упутницом.

ОДБОР

Удружења јавних правозаступника у Србији.